

Ján Kollár

Ján Kollár bol slovenský básnik a spisovateľ, ktorého môžeme zaradiť ku klasicistickej poézii, ale aj preromantizmu (odkryl svoj osobný život, svoje city). Taktiež bol ideológom slovenského a predstaviteľom českého národného obrodenia. Narodil sa v Mošovciach v roku 1793. Študoval na evanjelickom gymnáziu v Banskej Bystrici, neskôr pokračoval na evanjelickom lýceu v terajšom Prešporku. Absolvoval teológiu na univerzite v Jene. Od roku 1819 pôsobil ako evanjelický kňaz v Pešti kde strávil ďalších 30 rokov.

Na jeho tvorbu malo vplyv viacero faktorov. Už v Jene začal pozorovať rozmach nemeckého národného hnutia, ale vyčítal jej silný nacionalizmus. Vnímal ho ako hrozbu pre Slovanov. Taktiež pôsobil na miestach, kde boli objavované stopy po pôvodných obyvateľoch (zaujímal sa o slovanskú minulosť, bol naklonený k archeológii). Stretol sa aj s Goethem, pre ktorého neskôr prekladal slovenské spievanky. K dcére evanjelického farára Friderike Wilhelmine Schimdtovej prejavoval náklonnosť. Po 15 rokoch odlúčenia vstúpili do manželského zväzku. Vo svojej tvorbe spájal nadosobné (buditeľské) a osobné témy. Výsledkom bol nový lyrický subjekt – mladý človek, kto je zmietaný svojimi osobnými túžbami a obmedzeniami, avšak zároveň aktívny, nepoddajný a činorodý. Jeho tvorba tak bola plná ideálov slobody a trpezlivosti.

V roku 1834 založil Spolok milovníkov reči a literatúry slovenskej a ideovo tak ovplyvnil mladú štúrovskú generáciu. Proti uzákoneniu nového spisovného jazyka vystúpil Ján Kollár v zborníku *Hlasové o potrebe jednotného spisovného jazyka pro Čechy, Moravany a Slováky* (v tom čase hovorí slovanský národ štyrmi hlavnými nárečiami: československým, poľským, ruským, srbochorvátskym). Po ukončení pôsobenia v Pešti bol neskôr v roku 1849 vymenovaný za mimoriadneho profesora slovanskej archeológie na univerzite vo Viedni. Zomrel v roku 1852 vo Viedni. Pochovaný je v Prahe na Olšanskom cintoríne. Na jeho hrobe je vyryté:

*Jsa živ v srdci celý národ nosil,
Zemřel a je v srdci národa celého.*

Slávy Dcéra

Sláva Dcéra je rozsiahla lyricko-epická skladba plná básnických reflexií a úvah o človeku. Odkazuje na tvorbu starých antických básnikov a to najmä využitím časomerného prozodického systému, ktorý bol pre nich typický. Pre slovenčinu a češtinu bol časomerný prozodický systém neprirodený, no básnici v tom čase chceli otestovať, či sú jazyky natoľko vyspelé. V Slávy dcére je jemne zobrazený motív putovania. Patrí k najvýznamnejším dielam J. Kollára. Prvýkrát bola publikovaná v roku 1824 a mala 150 sonetov + elégia. Tvoril ju Předzpěv, Sála, Labe a Dunaj. To všetko naznačuje putovanie po krajinách obývaných Slovanmi. Druhé vydanie z roku 1832 malo už 600 sonetov. Tvoril ho Předzpěv, Sála, Labe-Rén-Vltava, Dunaj, Léthe, Acheron. Kritici vyčítali Kollárovi, že sa mu v ďalších vydaniach stratili kvalitné sonety v kvante ostatných.

V Předzpěve autor vyjadruje svoj postoj k Slovanom. Plače nad ich osudom na ponemčených územiach. Odkazuje Slovanom, aby hľadali vieru, alebo sa priklonili k Rusku.

V druhej časti (Sála) si vytvoril vlastný panteón bohov. Tento spev je plný ľúbostných sonetov a úvah o láske. Vyznáva sa z lásky k Míne (vybájená dcéra bohyně Slávy, ideál slovanskej devy). Raz v noci prichádzajú dvaja duchovia - jeden s mečom, druhý so šípom a žiadajú rozhodnutie medzi vlastou a Mínou:

„Miluješ vlast svou více, čili Mínu?“

*Půlnoc bije. Já se z lůžka tiše vztáhnu,
stana před ně různým svědomým,
meč tam, tu šíp, vlast tam, tu má přítelkyně.*

*Mlčím, váham, rázem rukou v ňadra sáhnu,
srdce vyrvu, na dvě rozlomím:
„Na,“ řku, „jednu vlasti půlku, druhou Míně“.*

Spev Labe-Rén-Vltava stvárňuje putovanie po Čechách. Volá po jednote Slovanov, vyzýva k aktivite a zamýšľa sa taktiež nad ich budúcnosťou. Spomína tiež slávne osobnosti, ktoré sa pričínili o kultúrny rozvoj (Hus, Nepomucký)

Dunaj vyjadruje nostalgickú spomienku na detstvo strávené v raji pod Tatrami. Posledné dva spevy: Lethe a Acheron sa venujú putovaniu po slovenskom nebi a pekle (Lethe – rieka zabudnutia, Acheron – rieka vzdychov).